

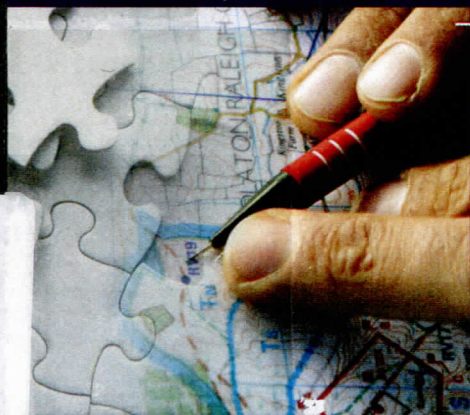
INGELICHT

Defensie

Informatiemagazine van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
voor de I&V-keten
februari 2010 - Nr 1

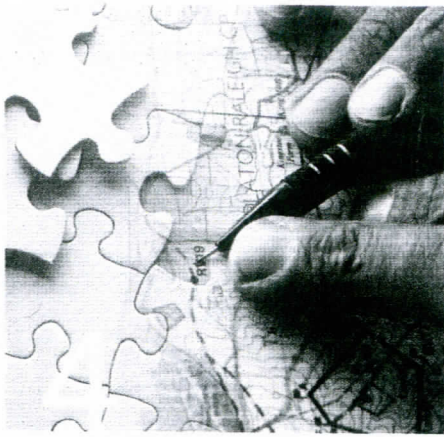
MIVD HELPT BIJ RAMP IN HAÏTI

— STEEDS MEER KAARTEN MET INTELL
SPIONAGE ACTUELER DAN OOIT —
NEPTUNUS BIJ OPERATIE ATALANTA

Dienst Geografie KL: Steeds meer kaarten met intell

MIVD in actie bij ongekende ramp in Haïti

Spionage actueler dan ooit

7 Minister op bezoek bij NSO

12 Gelezen

15 Operatie Atalanta: opmerkingen van 'onze landmachtman' aan boord van Hr.Ms Evertsen

P E R S O N E E L S K A T E R N

18 Werken tijdens de feestdagen... **20** ATLAS wordt Secure werkplek Defensie

21 Column MC **22** Kick-off Principal Toolbox

22 Beveiligingslanddag 2010 **22** Ingelicht in oude stijl

23 SFINX: Bepakt en bezakt op pad... met een camera

24 Reusers kolom: Zoekmachine(s)

INGELICHT, INFORMATIEBLAD VAN DE MILITAIRE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENST VOOR DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSKETEN

Eindredactie: D.L. de Miranda Redactie: Bureau Communicatie Redactieadres: MIVD/Bureau Communicatie, Postbus 20701, 2500 ES Den Haag

E-mailadres: mivd@mindef.nl Telefoon: 070 - 441 90 40 Fotografie: Ministerie van Defensie, Audiovisuele dienst Defensie

Vormgeving: Theo Olsthoorn, UnitedGraphics Zoetermeer BV Druk: DeltaHage Oplage: 1.500 exemplaren

Deadlines Ingelicht: wilt u de redactie van informatie voorzien, denk dan even aan de volgende data: inleveren 17 maart Verschijningsdatum 15 april

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen - waaronder ingezonden brieven - niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend.

VOOR GEBRUIK VAN TEKSTEN EN FOTO'S UIT DIT BLAD DIENT U TOESTEMMING TE VRAGEN AAN DE REDACTIE.

Geloven is goed, vertrouwen is beter

Wat betekent dat nu nog in een tijd van transparantie en doorzicht: geloven is goed, vertrouwen is beter? Een tijd waarin iedereen te pas en te onpas roept dat het 'helder' is en soms zelfs 'glashelder'. Ik word daar een beetje moe van, dat is mij dan weer helder. En om met enige transparantie mijn gevoelens met u te delen, is het geloof ik een goede aanzet om het begrip vertrouwen weer eens op de kaart te zetten.

In bureaucratische organisaties treedt eens in de zoveel tijd de centralistische benadering weer de kop op. Dat betekent dat het gezag en de daarbij behorende bevoegdheden aan de top liggen. Daar waar bevoegdheden lager in de organisatie worden belegd, moet dit natuurlijk

goed worden gecontroleerd. En dat controleren is naar mijn mening een beetje uit de hand gelopen.

We hebben eerst heel veel regels gemaakt, waarna men erop vertrouwt dat iedereen zich eraan houdt, want dan komt alles toch goed? Maar dat controleren we natuurlijk wel! Verder hebben we functioneringsgesprekken om af te spreken wat we met elkaar doen en hoe we het gaan doen. Dat controleren we en dat schrijven we vervolgens op in een beoordelingsgesprek. Natuurlijk controleren we ook of die gesprekken zijn gehouden en we controleren of ze aan de regels voldoen.

Kwaliteitslabelorganisaties, ombudsmannen, ondernemingsraden

De organisatie heeft natuurlijk een transparant opgesteld *mission statement* waaruit blijkt wat de organisatie boven jou verwacht. En daar maken we natuurlijk processen van met ingebouwde controle-

mechanismen, die nog meer controle moeten verrichten, maar dat controleren we dan ook weer.

Als we dan eindelijk ons product hebben geleverd, zijn er natuurlijk altijd klanten bij die het fout, niet mooi genoeg, te duur of te overbodig vinden. Dat leidt weer tot controles hoe dat dan allemaal weer kan. En vaak blijkt dan dat de organisatie moet worden veranderd.

Uiteraard controleren we weer hoe dat nu allemaal zo ver heeft kunnen komen. En die personen die al die controles in gang zetten, welnu... die worden dan weer niet gecontroleerd, dus daar zal dan ook wel weer een controlesysteem voor worden bedacht. En daarom is er nu zo veel werkgelegenheid voor journalisten, Kamerleden, arbodiensten, kwaliteitslabelorganisaties, controleurs, duivelsadvocaten, vertrouwenspersonen, inspecteurs-generaal, ombudsmannen, vakbonden, ondernemingsraden, medezeggenschapscommissies, bezuinigers, adviseurs, accountants, raden van toezicht, vaders, (schoon)moeders, etc., etc., etc.

Wat word je hier moe van hè?

Doorheen kijken

Daar moet je echter doorheen kijken; dit hebben we allemaal nodig om efficiënt en integer te kunnen werken met steeds minder mensen die een product maken en steeds meer mensen die controleren, processen beschrijven, regels maken, doctrines bedenken, enz., enz.

En wat ik daarvan vind? Ik geloof het allemaal wel, ik gooi voor de aardigheid het begrip vertrouwen maar eens in de groep. Ik vertrouw mijn kinderen, ik vertrouw mijn vrienden, ik vertrouw mijn collegae en medewerkers. Ik vertrouw mijn minister, de SG en het hoofd AIVD, ik vertrouw de regering en dus het parlement en dus ook de oppositie. Ik vertrouw er ook op dat er fouten worden gemaakt.

U kunt erop vertrouwen dat eenieder die met opzet mijn vertrouwen schaadt een tot de tanden gewapende D tegenkomt, overigens pas na controle. Dat is mij bij de MIVD de afgelopen jaar gelukkig maar een paar keer overkomen in een organisatie van circa 950 collegae die heel veel doen. Ik geloof ook dat het vertrouwen een betere kans moet krijgen. Ik geloof dat vertrouwen beter is dan heel veel controleren.

Pieter Cobelens, Generaal-majoor

'Steeds meer kaarten met

Zonder een kaart kom je niet ver. De Dienst Geografische Koninklijke Landmacht is verantwoordelijk voor de productie van militair geografische bestanden. Niet alleen voor kaarten van Nederland, ook internationale kaarten. De 'GEO-wereld' is in beweging: er komen steeds meer kaarten digitaal beschikbaar. Er is steeds meer aanvullende digitale data, zoals satellietbeelden en luchtfoto's. En meer en meer zijn kaarten voorzien van intell.

Het is een kleine dienst binnen de Nederlandse krijgsmacht. Veel kleiner dan vergelijkbare diensten in andere partnerlanden. Niettemin neemt de Dienst Geografie Koninklijke Landmacht (DGKL) een belangrijke plek in onder meer de inlichtingenketen in, vindt luitenant-kolonel Ron Heeres, commandant DGKL.

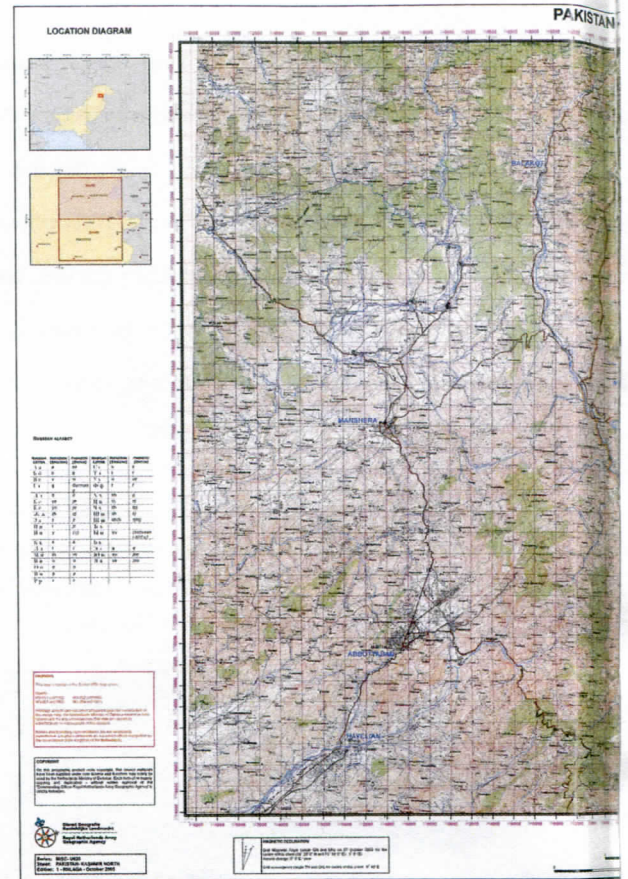
De DGKL is verantwoordelijk voor het verwerven en produceren van geografische informatie van Nederlands en vreemd grondgebied ten behoeve van de operationele inzet van de Nederlandse krijgsmacht. De kaarten van het Nederlandse grondgebied worden door het Kadaster (voormalige Topografische Dienst) gemaakt. De militaire kaarten van Nederland worden ook door hen, in opdracht van de DGKL, geproduceerd.

De DGKL converteert veel kaarten naar digitale datasets. Dit laatste is nodig voor navigatiesystemen, commandovoeringssystemen (zoals bijvoorbeeld ISIS), wapensystemen en simulatoren. Momenteel worden er meer dan twintig verschillende militaire systemen ondersteund, alle met specifieke eisen aan de dataformaten. Als dat mogelijk is, worden er werkzaamheden uitbesteed aan het Kadaster of aan specialistische bedrijven.

Meedenken

De meerwaarde van DGKL zit in het meedenken over de militaire behoefte, zodat de data en/of kaarten de juiste gegevens bevatten voor de gebruiker en op een goede manier in de verschillende systemen getoond worden. Het gaat niet puur om een grafische weergave van de werkelijkheid, zoals bij standaard civiele producten, maar ook om informatie, die specifiek de krijgsmachtbehoefte dekt.

Heeres geeft een voorbeeld: "Als er op de kaart een weg ge-

tekend is en er loopt een slootje langs, dan is het handig om te weten of de weg een duiker heeft waar water doorheen loopt. Op die manier kan men bepalen of onze zware voertuigen wel over die weg kunnen rijden." DGKL is de enige leverancier van geografische basisinformatie voor alle krijgsmachtdelen.

DGKL maakt verschillende producten. De ene kaart is de andere niet. Zo zijn er kaarten met rasterdata (denk hierbij aan gecombineerde gescande 'oude' papieren kaarten met een MGRS-grid erover), met vectordata (wegen als lijnen, huizen als vlakken etc.), imagemaps (kaarten met satellietbeelden of luchtfoto's), combinatiekaarten (bijvoorbeeld luchtfoto's met wegen als lijnen eroverheen), basis intellkaarten (thematische kaarten met o.a. bodemgegevens) of hoogtekaarten. Vectordata, bestaande uit punten, lijnen en vlakken kunnen verrijkt worden met gegevens. Denk hierbij aan een kop-

Meerwaarde door meedenken over de militaire behoefte

intell'

peling van bijvoorbeeld een huis met inlichtingengegevens uit een database zoals iBase. "Elke punt, lijn of vlak krijgt een eigen identiteit. Analisten kunnen hier heel goed gebruik van maken. Hoe intelligenter de brondata, hoe beter de analyse."

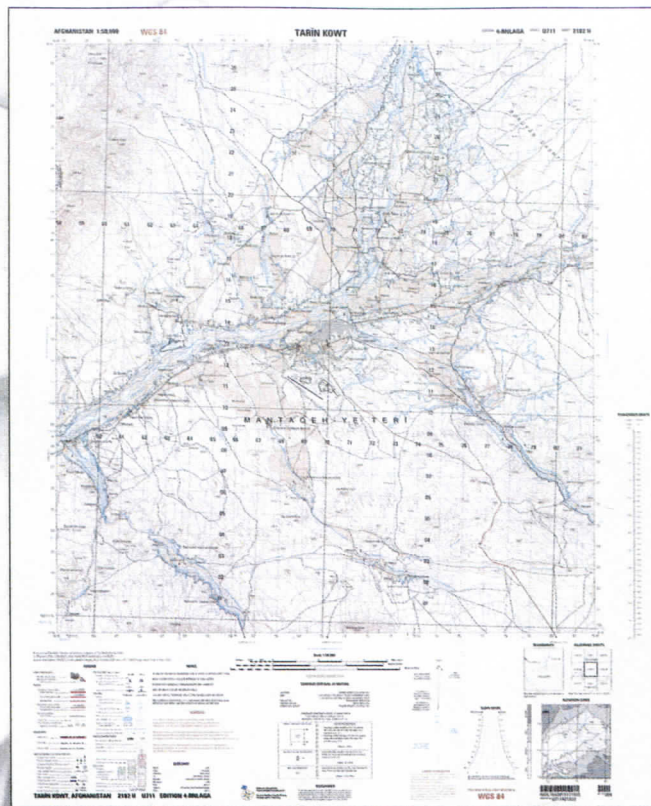
De meeste kaarten worden gemaakt aan de hand van luchtfoto's of satellietbeelden en worden als dat mogelijk is, geverifieerd in het terrein. Met specialistische software wordt de data verwerkt, zodat het op de juiste plaats op de wereld komt te liggen en het geschikt wordt om als kaart te laten zien. Met alle voordelen van dien, namelijk dat specifieke aanvullende informatie kan worden ingetekend. Heeres:

"Elke pixel wordt opnieuw op zijn plaats gezet. Vervolgens wordt de kaart aangevuld met informatie van eenheden, die in dat gebied zijn geweest. Ook zij zorgen ervoor dat de toegevoegde data op de juiste plek op de kaart komt te staan, zodat de werkelijkheid zo goed mogelijk wordt benaderd."

Inlichtingen en Veiligheidsbehoefte Defensie

"Wanneer een peloton een oefening houdt, vragen ze hier hun kaarten op", geeft Heeres aan. Grote klanten van de dienst zijn onder andere *Wing Mission Planning* van Vliegbasis Volkel, het *Map Supply Point* van de Defensie Helikoptergroep op vliegbasis Gilze-Rijen, 103 ISTARbataljon en de MIVD. Er worden nieuwe producten ontwikkeld, samen met de klant, zoals de atlas van Uruzgan, het routeboek en nieuwe kaarten voor de Antillen.

Heeres: "Om zo goed en tijdig mogelijk in de behoefte van de Krijgsmacht te kunnen voorzien hebben we een verzamelplan. Leidend hierin is de door de MIVD gepubliceerde Inlichtingen en Veiligheidsbehoefte Defensie. Aan de hand daarvan passen we ons verzamelplan aan. In dit verzamelplan wordt aangegeven, wat de interessegebieden

(USAR)-team. Heeres: "De moeilijkheid voor het team was dat de infrastructuur onherkenbaar was veranderd door de verwoesting en ingestorte huizen. Het ging er echt om dat ze de weg konden vinden daar waar dat nodig was en dat ze een referentie hadden. Aan de hand van de plattegronden konden ze bepalen wat er ongeveer op een bepaalde plek gestaan moet hebben. Dat hielp hen bij het zoeken naar overlevenden." ■

Internationale samenwerking

Doordat de DGKL in vergelijking met diensten van partnerlanden klein van opzet is, is samenwerking met civiele kaartenproducenten en -distributeurs in Nederland en met internationale partners noodzakelijk.

DGKL werkt daarom volgens de NAVO-standaarden. Zo kunnen ook buitenlandse partners met de Nederlandse data uit de voeten. Voor optimale dienstverlening zouden alle militaire systemen binnen de Nederlandse krijgsmacht met deze NAVO-standaarden overweg moeten kunnen. Dit is echter (nog) niet het geval.

Een van de internationale samenwerkingsverbanden is het *Multinational Geospatial Co-production Program (MGCP)*. Achtentwintig landen hebben, aan de hand van *Areas of Interest*, de belangrijkste graadcellen waarin de wereld is opgedeeld, verdeeld. Op die manier bouwen zij een internationale database met geografische informatie in de kaartschaal 1 : 50.000/100.000. "Dat geeft bijna werelddekking. Dat is heel mooi. Omdat wij ook een aandeel leveren, hebben we toegang tot de database."

Het programma heeft zich al bewezen doordat een aantal landen hun *Program of Work* hebben aangepast om, ter ondersteuning van ISAF, binnen een jaar heel Afghanistan in MGCP-format te produceren. ■

Studie 'Geografische capaciteiten Defensie'

Wat de Dienst Geografie KL doet met land en aeronautical, doet de Dienst Hydrografie van de Marine op zee (zie Ingelicht juni 2009). Recent is de studie Geografische capaciteit Defensie geaccordeerd door secretaris-generaal Ton Annink. Hierin worden verschillende knelpunten gesignaleerd en komt onder andere naar voren dat zowel de DGKL als de Dienst der Hydrografie, een *joint* organisatiedeel moet worden. Ook moet onderzocht worden of een mogelijk toekomstig samengaan met de Hydrografische Dienst tot verbetering van de dienstverlening van de aanbodsorganisaties leidt. ■

Minister bezoekt NSO

Minister Van Middelkoop een bezoek gebracht aan kamp Holterhoek in Eibergen. De twee hoofdgebruikers van deze kazerne zijn de Nationale Sigint Organisatie (NSO) en het CIS bataljon.

Een van de hoofdtaken van de NSO is het intercepteren van niet-kabelgebonden communicatie. Het gaat hier om het opvangen van allerlei soorten berichten die door de ether gaan. De verkregen informatie wordt aangeboden aan de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst voor verdere verwerking.

De minister woonde onder meer een demonstratie bij van een geavanceerd interceptiemiddel van de NSO.

Het middel kan op grote afstand van de thuisbasis van de NSO worden ingezet, terwijl bediening vanaf diezelfde thuisbasis kan plaatsvinden. Op deze wijze is de NSO in staat vanuit Nederland op grote afstand *realtime*

haar taken uit te voeren zonder dat zij daarvoor personeel ter plaatse hoeft in te zetten.

De minister bezoekt aansluitend het terrein waar de NSO een nieuwe geavanceerde antenne heeft gerealiseerd.

Slagkracht

Het *Communications & Information Systems* Bataljon is een ondersteunende eenheid van 1 (German/Netherlands) Corps. Hier kreeg de minister onder meer inzicht in het informatiesysteem Titaan.

De minister onderstreepte het belang van informatie in het huidige militaire domein: "Krijgsmachten zijn gekrompen in omvang, maar gegroeid in slagkracht. Alleen als we de juiste informatie hebben, als verschillende diensten en landen samenwerken, kunnen we die slagkracht effectief gebruiken. Eenheden als het CIS-bataljon en de NSO zijn daarmee cruciale spelers in moderne militaire operaties, en ik heb vandaag kunnen zien dat zij deze verantwoordelijke taak professioneel en betrouwbaar uitvoeren." ■

Ongekende ramp Haïti

MIVD IN ACTIE

Al enkele dagen na de allesverwoestende aardbeving op Haïti waren er Nederlandse militairen op het eiland aanwezig om hulp te verlenen. Dat betekent dat er een taak ligt voor de MIVD. Namelijk een inschatting geven van de veiligheid van de Nederlandse militairen. Een van de MIVD-liaisons op de Nederlandse Antillen zette daarom al snel voet aan land en in Den Haag werd in *no time ad hoc* team Haïti in de steigers gezet.

Het duurde twee dagen voor de volle omvang van de ramp duidelijk werd", zegt teamleider Haïti. "Op zaterdag zijn we daarom vol aan de slag gegaan om de eerste berichten uit openbare bronnen te verzamelen en te analyseren. En precies een week na de ramp was een van de MIVD-liaisons in het Caribisch gebied op Haïti aanwezig."

Al snel werd het team Haïti opgestart met als doelstelling een beeld te creëren van de situatie aldaar. Dit beeld kunnen de beleidsmakers in Den Haag gebruiken om te beslissen over de inzet van Nederlandse troepen.

Dat beeld wordt opgebouwd door berichten uit de media en rapportages van internationale organisaties. Daarnaast is eigen, onafhankelijke informatie noodzakelijk. Daarvoor is een goede informatiepositie ter plekke van belang: de reden van het vertrek van de liaison naar het rampgebied. De liaison: "Ik kreeg een aantal

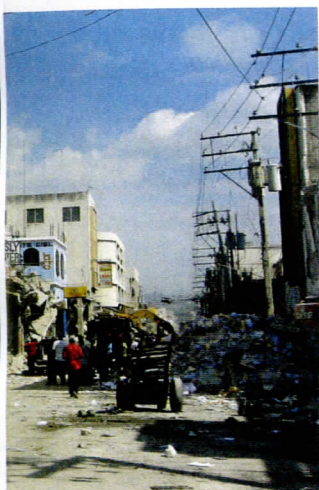
opdrachten mee die ik gelukkig heb kunnen uitvoeren. Een van die opdrachten was ervoor te zorgen dat we vanuit diverse kanalen informatie krijgen, zodat mede op basis daarvan een juiste inschatting van de situatie daar is te geven." Deze inschatting was van groot belang voor het ad-hoc opgezette Haïti-team.

"Dit team stond binnen een week op poten, zodat we met regelmaat konden rapporteren", zegt teamleider Haïti. "We hebben vooral in het begin veel moeten uitvinden en improviseren en dat is niet altijd eenvoudig. Maar het is gelukt. Ik heb hierdoor ook weer gemerkt dat het matrixmodel dat we binnen de MIVD hanteren effectief is." In dit model werken mensen van verschillende afdelingen samen in één team. Elke afdeling heeft eigen verantwoordelijkheden. De afdeling Inlichtingen (analisten en mensen van bureau *Open Source Intelligence* en van *Classified Intelligence*) is verantwoordelijk voor de inhoud. De afdeling Militaire Operaties voor het personeel ter plekke en de aansturing van hen. Volgens de teamleider was het op deze manier mogelijk snel een team op te zetten dat goed functioneerde. "De woorden van de acteur Clint Eastwood '*Improvise, adapt en overcome*' kloppen voor dit project zeker."

Drugsmokkel

De inzet van een NIC in een rampgebied is anders dan de MIVD de laatste jaren gewend is van bijvoorbeeld Afghanistan. Daar is altijd 'de vijand' aanwezig. In Haïti gaat het daarentegen niet om een conflict, maar om een ramp. "Dat is anders dan normaal", geeft de teamleider Haïti aan. Maar de MIVD is wel goed in staat om snel

informatie te verzamelen en te analyseren. We hebben namelijk al kennis van de regio."

Dat is bijvoorbeeld ook te lezen in het Jaarverslag van de MIVD. Alleen al het feit dat de Nederlandse krijgsmacht aanwezig is op de Nederlandse Antillen en Aruba in verband met drugsbestrijdingoperaties, is voor de dienst aanleiding om aandacht te besteden aan landen en internationale ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de veiligheidssituatie in de regio.

Een van de ontwikkelingen waar de dienst aandacht aan besteedt is de VN-missie die sinds 2004 actief is. Teamleider Haïti: "Het land wordt veel geholpen door de VN. Het land is namelijk erg zwak en er is veel criminaliteit. Het openbaar bestuur functioneert nauwelijks. Daarom is een dergelijke ramp, naast alle doden en verwoesting, extra schrijnend. Nu ook de overheidsgebouwen zijn ingestort en bestuurders zelf en VN-functionarissen zijn omgekomen, zijn er nauwelijks mensen en middelen om te besturen."

Onvergetelijk

Kortplat: De liaison heeft uiteindelijk twaalf dagen in het Caribische land gewerkt en de weg bereid voor zijn twee opvolgers. Ook wat dat betreft is dit een verschil met de NIC's in Afghanistan. Daar

kan logistiek gezien gemakkelijker worden aangehaakt. Nu moest hij zelf nog een logistieke basis neerzetten. "Ik heb eerst een nacht aan boord van de Hr.Ms. Pelikaan gebivakkeerd, maar al snel had ik een plek bij de Nederlandse mariniers van de 32e Infanteriecompagnie op het vliegveld van Port-au-Prince. Toen zij vertrokken heb ik ook nog bij de Belgen gezeten en uiteindelijk heb ik een tent op kunnen zetten bij de Amerikaanse ambassade. Het was primitief: een tent, een veldbed, kookgerei, nooddranksoups eten, geen douche." Ondanks deze sobere leefomstandigheden vond de liaison het een bijzondere ervaring die hij niet snel meer zal vergeten. "Wat je ziet, ruikt en hoort maakt indruk. Er werden autobanden in brand gestoken om de lijkvlucht te verdringen. Ik zag mensen half onder het puin vastzitten. Er kwam een jongetje op me af met kapotte schoenen die om geld voor schoenen vroeg, aangezien zijn ouders, broers en zusjes waren omgekomen en hij niemand had die voor 'm zorgde. Maar die kon ik hem niet geven, dat zijn lastige dingen. Op dat moment sta je er niet al te lang bij stil. Maar nu ik weer thuis ben, draait de film in mijn hoofd regelmatig af. Daarom is het na al dat leed ook erg mooi om te horen dat er vier weken na de aardbeving nog iemand levend onder het puin vandaan is gehaald." ■

De inzet van een NIC in een rampgebied is anders dan de MIVD de laatste jaren gewend is van bijvoorbeeld Afghanistan. Daar is altijd 'de vijand' aanwezig.

Spionage actueler dan ooit

Twee mannelijke overheidsfunctionarissen worden tijdens hun vakantie aangesproken door twee charmante vrouwen. Ze praten over van alles en nog wat. Ook over werk. Als de mannen 's avonds naar huis lopen, vragen ze zich vertwijfeld af of de vrouwen hen gevraagd hebben welk werk ze deden of dat ze dat uit zichzelf hebben verteld. Ze realiseren zich dat de vrouwen van te voren moeten hebben geweten welke functies zij bekleden en dat de dames bewust aanstuurden op bepaalde onderwerpen.

Spionage. Het wordt beschouwd als een van de oudste beroepen ter wereld. Maar het is zeker geen uitgestorven beroep. Het is actueler dan ooit. Mensen denken vaak dat met het einde van de Koude Oorlog er ook een einde is gekomen aan spionage. Integendeel, het is sindsdien juist toegenomen. Om mensen bewust te maken van de risico's van spionage door buitenlandse inlichtingendiensten heeft de MIVD samen met de AIVD drie brochures uitgebracht.

De brochure 'Spionage in Nederland' richt zich op spionage in Nederland. Aan de orde komt bijvoorbeeld door wie er wordt gespioneerd, hoe en in welke informatie zij zijn geïnteresseerd. De brochures 'Spionage bij reizen naar het buitenland' en 'Digitale spionage' gaan dieper in op de middelen die spionnen gebruiken om achter kostbare informatie te komen.

Digitaal

Digitale spionage is het nieuwste fenomeen waar de diensten voor waarschuwen. Het is steeds vaker een onderdeel van ongewenste activiteiten van buitenlandse inlichtingendiensten, zo is te lezen in de brochure 'Digitale spionage. Wat is het risico?'. "Het is ook steeds meer aantoonbaar dat het plaatsvindt en dat het vanuit het buitenland gebeurt", geeft een medewerker van bureau Industrieveiligheid (BIV), die heeft meegewerkt aan de brochure, desgevraagd aan. "Ik hoorde onlangs nog op de radio dat de Chinese overheid na internationale druk een trainingcentrum voor *hackers* heeft gesloten waar mensen

de kunsten van het *hacken* werd bijgebracht. En toevallig ging het in een ander nieuwsitem over de toenemende bedreigingen van de digitale snelweg. Die zijn namelijk erg reëel. Buitenlandse inlichtingendiensten zijn onder andere op zoek naar informatie over hoe producten in elkaar steken en hoe organisaties zijn ingericht. Dat is vaak beschreven in digitale documenten, dus is het voor hen handig die te hebben. Vanuit bureau Industrieveiligheid willen we bedrijven bewust maken van de risico's op het vlak van digitale spionage. Ook mensen in het bedrijfsleven moeten goed nadenken waar hun informatie terecht kan komen en wie er mee zou kunnen kijken."

Het moeilijke van digitale spionage is volgens de medewerker van BIV dat het heel ongrijpbaar is en niet altijd duidelijk of het nu om spionage gaat of niet. "Als iemand maar een vermoeden heeft van spionage, ontvangen we daar graag een melding van", zegt de medewerker industrieveiligheid. "Daardoor komt er namelijk steeds meer zicht op dit fenomeen en kunnen beter trends onderkend worden. Je weet namelijk niet altijd of iemand uit is op bijzondere informatie. Ook wanneer iemand ogenschijnlijk legitiem om informatie vraagt, kan het een aanzet zijn om steeds dieper de organisatie binnen te dringen. Bij een kluisinbraak is natuurlijk meteen duidelijk dat er een incident gemeld moet worden. Digitale spionage is daarentegen veel onzichtbaarder. Maar", benadrukt hij nogmaals, "ook bij vermoedens van digitale spionage is het belangrijk dat bedrijven dit aan ons rapporteren."

Kroonjuwelen

Buitenlandse inlichtingfunctionarissen kunnen zich presenteren als diplomaat, student, wetenschapper, journalist of zakenman. Zij proberen op onverdachte manier toegang te krijgen tot interessante politieke, zakelijke en wetenschappelijke kringen om informatie te verzamelen op militair en technisch-wetenschappelijk gebied. "Het doel van een spion is bij de kroonjuwelen van een land te komen",

'Als iemand maar een vermoeden heeft van spionage, ontvangen we daar graag een melding van'

Digitale spionage

Wat is het risico?

Spionage in Nederland

Wat is het risico?

Spionage bij reizen naar het buitenland

Wat is het risico?

geeft een deskundige aan. "Hoe ze dat doen? Lukt het ze niet linksom en ook niet rechtsom, dan gaan ze dwars door het midden. Daarvoor gebruiken ze meerdere middelen. Wil een land kunnen concurreren met andere landen, maar is het niet in de positie zelf kennis te ontwikkelen, dan moet het andere middelen gebruiken om toch mee te tellen. Spionage is daar één van."

Bewustzijn creëren. Daar gaat het om. Ook wanneer iemand denkt dat hij toch geen doelwit zal zijn. "Denk aan mensen die de dienst hebben verlaten omdat ze met pensioen zijn gegaan. Het netwerk dat ze in de loop van de jaren hebben opgebouwd, is voor spionnen zeer interessant."

Spionage wordt in Nederland vaak onderschat". "De Nederlandse cultuur is transparant en open. We willen graag bevriend zijn met andere landen en vergeten hierbij dat vriendschap ook misbruikt kan worden voor andere doel-

einden. Maar deze heimelijke inlichtingenvergaring is en blijft een onderdeel van de buitenlandse politiek van tal van landen."

Groot spionageschandaal

Vorig jaar werd de spion Herman Simm veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf en een half jaar. Hij

gaf jarenlang geheime NAVO-informatie door aan de Russische inlichtingendiensten. Hiervoor ontving Simm grote geldbedragen. Hij deed het echter niet alleen om het geld, ook uit frustratie en ijdelheid. De Russen wisten hem hierdoor effectief te bespelen. Zo werd hem een hoge militaire rang en een hoge onderscheiding voorgehouden. Deze spionagezaak wordt het grootste spionageschandaal in het zestigjarig bestaan van de NAVO genoemd.■

Veiligheidsconferentie onder Chinese leiding

Politici en deskundigen op het gebied van defensie en veiligheid kwamen op 5 februari in de Zuid-Duitse stad München bijeen voor de 46e jaarlijkse veiligheidsconferentie. Voor het eerst was een Chinees voorzitter: Minister Yang Jiechi (59) van Buitenlandse Zaken.

De bijeenkomst had dit jaar als thema: 'Geen excuses meer'. De deelnemers hielden zich niet alleen met nucleaire ontwapening bezig, maar ook met het conflict in het Midden-Oosten en de situatie in Afghanistan. (...)

De Duitse diplomaat Wolfgang Ischinger, organisator van de bijeenkomst, zegt dat 2009 het jaar van de grote visioenen was. Dit jaar moeten 'de uitvoering, de actie, de daden in plaats van de woorden' centraal staan. Tegenover journalisten onderstreepte de vroegere Duitse ambassadeur in Washington en Londen het belang van een open debat over de verwijdering van de kernwapens van de aarde. Hij herinnerde eraan dat het laatste belangrijke verdrag tussen de grote mogendheden op dat terrein van 1968 dateert. (Bron: ANP) ■

Samenwerking veiligheidsdiensten Uruzgan

In het *Operational Coördination Centre Provincial (OCCP)* van Uruzgan bij Kamp Holland heeft begin januari voor de eerste keer een gecombineerde planningsvergadering plaatsgevonden met de verschillende Afghaanse veiligheidsdiensten en de *Task Force* Uruzgan. Hiermee is de eigen Afghaanse verantwoordelijkheid voor de veiligheid in Uruzgan opnieuw een stap dichterbij gekomen.

Het OCCP functioneert al sinds de presidentsverkiezingen in augustus vorig jaar.

Toen werd van hieruit de veiligheidssituatie succesvol gemonitord.

Een gezamenlijk coördinatiecentrum bevordert de samenwerking tussen het Afghaanse leger, politie en inlichtingendienst. ISAF-adviseurs begeleiden hen daarbij. De gecombineerde planningsvergaderingen die vanaf nu wekelijks worden gehouden spelen daarin een belangrijke rol. Uiteindelijke doelstelling is dat deze veiligheidsdiensten zelfstandig de veiligheid in de provincie kunnen garanderen.

Opening eerste vergadering

De eerste vergadering werd geopend door de commandant *Task Force* Uruzgan, brigadegeneraal Marc van Uhm, de commandant 4e Infanteriebrigade van het Afghaanse leger, brigadegeneraal Abdel Hamid, en de commandant van de Afghaanse politie in Uruzgan, generaal Juma Gul. Zij benadrukten opnieuw het belang van een nauwe samenwerking en wezen op de rol die het OCCP daarin kan spelen.

(Bron: Intranet Defensie) ■

Onbemand spionagevliegtuigje ingezet

In de strijd tegen ongeregelde rellen rond de jaarwisseling zette Defensie voor het eerst een onbemand spionagevliegtuigje in.

Het toestel van het type *Raven*, beter bekend als de 'vliegende verrekijker', opereerde in de zone tussen Zaltbommel, Nijmegen en Oss. Daar ligt onder meer het dorp Veen, dat al jaren geteisterd wordt door ernstige nieuwjaarsrellen. Vorig jaar raakten twee agenten gewond bij gevechten met jongeren.

Defensie wilde niets officieel kwijt over de inzet van de *Raven* of over het doel van de vlucht. Het *Frequency Monitor Centre*, dat via haar *website* bericht over speciale radiocommunicatie, legde de hand op een instructie voor het vliegverkeer waaruit bleek dat alle gewone vliegbewegingen beneden 1000 voet tussen oudejaarsavond 21.00 uur en nieuwjaarsdag 7.00 uur verboden waren. (Bron: de Volkskrant) ■

'China hackt Britten met USB-sticks'

De Britse geheime dienst MI5 beschuldigt China ervan computers van Britse zakenlui te *hacken* met behulp van relatiegeschenken als geheugensticks met virussen. Zo kan de Chinese geheime dienst toegang krijgen tot gevoelige informatie. Dat schrijft de Britse krant *The Sunday Times* op zijn *website*.

Uit gelekte documenten van MI5 blijkt volgens de krant dat *undercover*agenten van de Chinese geheime dienst Britse kopstukken uit het zakenleven benaderen op beurzen en ze overladen met relatiegeschenken en 'royale gastvrijheid'.

Zo zouden 'seksvallen' gezet worden door dames op Britse zakenlieden en politici af te sturen voor een seksueel avontuurtje, waarmee de kopstukken later gechanteerd kunnen worden.

Smartphone

Twee jaar geleden werd de *smartphone* van de Britse premier Gordon Brown gestolen in de hotelkamer van een medewerker van Brown, nadat de medewerker door een vrouw in Shanghai was opgepikt in een hoteldisco.

Ook waarschuwt MI5, dat het aannemelijk is dat in hotelkamers in Chinese grote steden af luisterapparatuur is geïnstalleerd en dat er gevallen bekend zijn dat hotelkamers doorzocht zijn. (bron: nu.nl) ■

'Inlichtingendiensten falen in Afghanistan'

De Amerikaanse militaire inlichtingendiensten in Afghanistan richten zich te veel op het opsporen van opstandelingen en te weinig op informatie die kan helpen de steun van de bevolking te winnen. Die informatie is van groter strategisch belang, omdat de bevolking de opstandelingen kan marginaliseren.

Dat zegt de Amerikaanse generaal-majoor Michael Flynn, de hoogste inlichtingsofficier van de NAVO-missie ISAF, in een in januari verschenen rapport dat geldt als een richtlijn voor 'de hele inlichtingenhierarchie' in Afghanistan. "Na acht jaar oorlog [...] is de Amerikaanse inlichtingengemeenschap nauwelijks relevant voor de algehele strategie", concludeert hij.

De diensten zijn 'niet in staat om fundamentele vragen te beantwoorden over de

kingsgroepen en strijders kunnen deelnemen die een politieke oplossing op een vreedzame manier nastreven. Dat betekent ook dat Talibanstrijders die bereid zijn de wapens op te geven, kunnen meedoen.(...) (Bron: ANP)

Weer een Afghanistanconferentie

Het arme Afghanistan voerde van 1838 tot de onafhankelijkheid in 1919 drie oorlogen tegen het Britse Rijk en sinds 1978 heeft het land vrijwel geen vrede meer gekend. De verdrijving van het schrikbewind van de Taliban eind 2001 was voor veel mogendheden een aanleiding zich eens in te gaan spannen voor vrede en wederopbouw in het zo lang getergde land. Een reeks internationale conferenties was het gevolg. Hier volgt een overzicht van de belangrijkste:

BONN: Van 27 november tot 5 december 2001 overleggen in de voormalige West-Duitse hoofdstad Bonn leiders van de verschillende etnische bevolkingsgroepen van Afghanistan, onder bemiddeling van de Verenigde Naties. Ze kiezen Hamid Karzai als voorlopig president.

TOKIO: In januari 2002 is er in Tokio een internationale conferentie over de hulp voor de wederopbouw van het land.

BERLIJN: Op 31 maart en 1 april 2004 komen in Berlijn gezanten van 56 landen bijeen. Ze beloven meer troepen en veel meer geld voor Afghanistan.

LONDEN: Op de Londense Afghanistanconferentie van 31 januari en 1 februari 2006 komen zeventig landen. Ze sluiten een 'Afghanistan Pakt', een reeks middelen en maatregelen om Afghanistan tot eind 2010 op de been te houden, zoals de opbouw van een Afghaans leger.

TOKIO: In juli 2006 is Tokio weer aan de beurt. Er wordt een tweede internationale conferentie gehouden die zich concentreert op 'de consolidatie van de vrede in Afghanistan' en de hulp voor de wederopbouw.

PARIS: In juni 2008 trekt de Afghanistanconferentie in Parijs deelnemers uit ongeveer tachtig landen. Ze maken de balans op over wederopbouw, stabilisering en ontwikkeling van het land. Er zijn klachten over corruptie en drugshandel, maar de deelnemers zeggen bijna 14 miljard euro steun toe.

DEN HAAG: Afgezanten van meer dan zeventig mogendheden en organisaties strijken 31 maart 2009 in Den Haag neer. Ze bevestigen dat ze de nieuwe aanpak van de nieuwe Amerikaanse regering van president Barack Obama steunen. De Amerikanen willen zich concentreren op de bevolkte gebieden en naast de militaire ook meer economische en diplomatieke middelen in de strijd gooien om de Taliban uit te schakelen.

LONDEN: Donderdag 28 januari was in Londen weer een Afghanistanconferentie. Het ging vooral over de manier waarop en het tijdsbestek waarin de Afghaanse regering straks de veiligheid in het land zelf moet kunnen garanderen. (bron: ANP) ■

omgeving waarin de Amerikaanse en geallieerde troepen opereren en de mensen die zij proberen te overtuigen.' Ze zijn 'niet op de hoogte van de lokale economie en landeigenaren, onzeker over wie de machthebbers zijn en hoe zij beïnvloed kunnen worden, niet geïnteresseerd in de verbanden tussen ontwikkelingsprojecten [...] en niet in contact met de mensen die de antwoorden het beste kunnen vinden.'

Deze informatie is ruimschoots beschikbaar door het werk van internationale en Afghaanse militairen en hulpverleners. "De Koude-Oorlognotie dat informatie uit open bronnen tweederangs is, is een gevaarlijk, achterhaald cliché", aldus Flynn. Hoe hoger het niveau, hoe minder deze informatie in de rapporten verschijnt, zegt de generaal. Inlichtingenofficieren op bataljonniveau vertelden hem dat zij meer hadden aan krantenberichten dan aan de rapporten van de commandocentra.

Flynn behandelt alleen de militaire inlichtingendiensten. Zijn rapport staat los van de aanslag op een legerbasis in het oosten van Afghanistan de week voor het verschijnen van het rapport, waarbij zeven CIA-agenten werden gedood door een Jordaanse dubbelspion. (Bron: NRC)

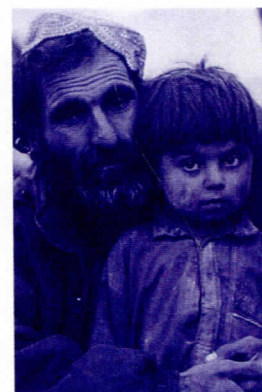
Afghanistantop

De afspraken die de internationale gemeenschap en Afghanistan in Londen hebben gemaakt over de overdracht van verantwoordelijkheden zijn 'een belangrijke stap voorwaarts'. Dat heeft minister van Buitenlandse Zaken, Maxime Verhagen gezegd na afloop van de top op 28 januari. "De Afghanen moeten het uiteindelijk zelf doen. De internationale troepen blijven niet eeuwig."

De afspraken gaan over de overdracht van de verantwoordelijkheid van de veiligheid waarmee dit jaar waar mogelijk, wordt begonnen. Het doel is om 100.000 extra politieagenten en 134.000 soldaten op te leiden in negen maanden. "Dit betekent meer blauw in de bazaars en meer groen rondom dorpen en steden", zei Verhagen.

Wat betreft de aanpak van corruptie in Afghanistan zijn afspraken gemaakt over strengere straffen en bevoegdheden voor vervolging. Onafhankelijke internationale waarnemers zullen toezien op de voortgang van de corruptiebestrijding. "Ik ben daar blij mee", zei Verhagen.

De Afghaanse president Hamid Karzai heeft op de top een plan gepresenteerd om een vredesjirga te houden, een bijeenkomst waaraan alle bevol-

Ik ben lid van een team met een gemeenschappelijke taak.

Operatie ATALANTA

ENKELE PERSOONLIJKE OPMERKINGEN VAN 'ONZE LANDMACHTMAN'
AAN BOORD VAN DE HR.MS. EVERTSEN

In twee vorige artikelen heeft majoor Haas geschreven over zeeroverij in het algemeen en over de zeeroverij rond de Somalische wateren. De redactie van Ingelicht wilde ook nog een persoonlijke noot over deze operatie en dus een laatste artikel over het onderwerp zeeroverij. Of eigenlijk: de verschillen tussen een maritieme missie en landoptreden.

Door: Maj. drs. L.H.A. Haas

Deelname aan deze operatie begon tijdens een eerdere missie. Voor deze missie had ik bijgetekend, maar velen vonden het maar niks dat ik na terugkeer met Functioneel Leeftijd Ontslag (FLO) zou gaan. Enfin, ik maakte op een avond de opmerking dat ik zou bijtekenen indien ik voor onze dienst aanwezig moest zijn bij een operatie van de Koninklijke Marine (KM). Bij het goede gebruik om je na

uitzending terug te melden op de 11e etage zei onze plaatsvervangend directeur: "Heb je geen zin om met de marine mee te gaan, ga eens praten met het hoofd van de afdeling Militaire Operaties."

Begin 2009 kwam Johan, mijn sergeant van die eerdere missie, langs. "Zo, aan het voorbereiden voor FLO majoor?" "Nee Johan, ik teken weer bij." Zijn reactie was: "Een uitzending met de marine, gaaf, kan ik niet mee?" Ja, en bijtekenen betekent weer een *request* indienen en wat andere administratieve rompslomp. Bij de voorbereiding van deze missie heb ik van diverse kanten veel steun gekregen. Op zo'n moment ervaar je bijvoorbeeld het gemak en de kundigheid van Meta die alles netjes muteert voor en na de uitzending. Ik moest ook enkele cursussen volgen. De belangrijkste cursus wordt in Den Helder gegeven. Het betreft een cursus met twee certificaten; basiskennis scheepsbeveiliging en overleven op zee. Deze certificaten zijn verplicht en geldig voor vijf jaar. Degeenen die een marine-uniform dragen, krijgen geen vrijstelling,

ook zij moeten deze cursus volgen en veelal een zwaardere. Ik volgde de cursus met een klas rekruten van het Korps Mariniers. Voor hen was het halen van de cursus een eis om marinier te worden.

Verder vond de voorbereiding voornamelijk plaats in het MIVD-gebouw. Het betreft inlezen in het onderwerp en dat doe je niet op een regenachtige woensdagmiddag. Naar mijn mening denken sommigen daar te licht over. Het is wat anders om een NIC te draaien in Kabul dan een NIST (Nationaal Inlichtingen Support Team) aan boord van een oorlogsschip. Een ding blijft wel hetzelfde: jij vertegenwoordigt de MIVD en diegenen die je ondersteunt, verwachten dat je alles weet. In dit geval niet alleen over zeeroverij, maar ook over de landen die aan het vaargebied grenzen. Gelukkig is er aardig wat deskundigheid in het gebouw, maar ik had wel tijd nodig om me alle kennis eigen te maken. Althans deels, want in zo'n korte

tijd is het niet mogelijk het kennisniveau van de landen deskundigen of de materie-deskundigen te verkrijgen. Een steun is ook de Stafafdeling Ondersteuning voor de diverse middelen die nodig zijn aan boord. Maar evenzo de hulp bij het verkrijgen van

de noodzakelijke persoonlijke kleding en een voertuig om de kleding op te halen en weg te brengen.

Wandeling naar eetzaal

Op 2 augustus 2009 begon ik de maritieme missie aan boord van Hr. Ms. Evertsen. Dat is toch iets anders dan landoptreden. Aan boord zat een internationale EU-staf Atalanta die leiding gaf aan het eskader en verantwoording aflegde aan het hoofdkwartier in Northwood. Het was de bemanning van het schip dat enerzijds verantwoording aflegde aan de staf en anderzijds naar Nederland, de commandant der strijdkrachten. Wat zijn zo de kenmerkende verschillen tussen een maritieme missie en landoptreden? Denk aan uitrusting, havenbezoeken en Neptunes.

Mijn uitrusting en werkplek waren direct bij vertrek aanwezig. Dit heeft zijn voordeel, maar het nadeel is dat je geen wandelingetje maakt naar de eetzaal of een recreatiegelegenheid. Alles speelt zich af aan boord en de lengte van het schip is 144,2 meter en zij is 18,8 meter breed.

De KM hanteert iets andere stafprocedures dan de Koninklijke Landmacht. Op zich is dit niet storend, maar het is wel even wennen. Het was echter voor alle partijen wennen (Staf Atalanta, commandogroep schip en ondergetekende). Het prettige was wel dat er een open en duidelijke manier van communiceren bestond. Dit is de sfeer ten goede gekomen en zeker ook de werkzaamheden. Wij van de MIVD moeten elke keer bewijzen dat we een meerwaarde hebben. We moeten duidelijk maken dat informatie voor onze dienst belangrijk is, omdat dit weer ten goede komt aan de operatie. Het laatste geldt ook bij het landoptreden, maar in dit geval was ik wel de enige landmachtofficier aan boord en dat valt toch op.

Proviand laden

Havenbezoeken, tja, die heb je niet bij het landoptreden. Het is een kleine onderbreking in de operatie waar de gehele bemanning en opstappers (al diegenen die aan boord zijn en niet tot de bemanning behoren) naar uitkijken. Tijdens een havenbezoek gaan de werkzaamheden door en er zijn twee speciale activiteiten voor het gehele schip: voedsel laden / afval storten en de receptie. In een haven treedt de bemanning aan om proviand te laden. Dit moet van de valreep aan boord worden gebracht. Met elkaar wordt een rij gevormd en de goederen doorgegeven tot de opslagplaatsen, die veelal onder in het schip zijn. Er is geen andere manier mogelijk. Iets minder plezierig is het afval storten op de wal; het is echter wel noodzakelijk. Bijzonder leuk waren de recepties die de commandeur en de commandant gaven voor genodigden. De lijst van genodigden werd samengesteld in overleg met de ambassadeur of de consul ter plaatse. De staf en bemanning moesten een delegatie leveren om met de gasten te praten. U begrijpt, ik was vrijwilliger voor alle recepties.

Ontmoetingen op zee. Uiteraard heb je die niet bij het landoptreden. Wat ontmoet je dan op zee? Oorlogsschepen,

'Jij vertegenwoordigt de MIVD en diegenen die je ondersteunt, verwachten dat je alles weet'

bevoorradingschepen, walvissen... Uit hoofde van zijn functie, voert de commandeur overleg met de commandant van andere oorlogsschepen. Het overzetten van het ene naar het andere schip gaat met de helikopter of een klein motorvaartuig van het schip.

Het tanken van brandstof heeft diverse malen plaatsgevonden met Amerikanen, Britten en een schip van Saudi-Arabië. Het is altijd een spannende operatie om met behoud van snelheid twee schepen vlak naast elkaar te manoeuvreren en slangen over te brengen. U begrijpt dat morsen van olie geen optie is.

Walvissen, ja opeens voerden een paar walvissen voor de boeg een show op. Heel spectaculair op de Indische Oceaan. We hadden er wel een paar gezien, maar dit was toch bijzonder. Regelmatig hebben we dolfijnen gezien en dit is ook zeer leuk.

Maritiem ritueel

Neptunus. Deze heeft de Evertsen twee maal met een bezoek vereerd. Passeer je de evenaar met een schip, dan kan hij met zijn harem (ja, Neptunus heeft meer dan één vrouw) het schip bezoeken. De baren (diegenen die niet zijn gedoopt) worden dan gedoopt met behulp van de trawanten (diegenen die wel zijn gedoopt). Het is een maritiem ritueel, dat bijzonder goed is uitgevoerd door de bemanning van het schip. Er is aandacht aan besteed, een persoonlijke noot voor elke baar (en het waren er de eerste keer meer dan honderd) en de persoonlijke zorg (drinken, zonnebrandolie, voeding) werden niet vergeten. Ik ga hier niet verder op in, maar bent u in de gelegenheid, doe mee!

'Passeer je de evenaar met een schip, dan kan Neptunus met zijn harem het schip bezoeken'

Wat is, terugkijkend, nu belangrijk geweest? Dat de commandeur en de commandant tevreden waren en dat zij de samenwerking met onze dienst voor maritieme operaties belangrijk vinden. Het was mijn opdracht van onze directeur. Het was de samenwerking met mijn adjudant van het Korps Mariniers, Paul. Marinier in hart en nieren, maar deskundig en we vulden elkaar goed aan. De samenwerking voor een korte tijd met enkele collegae van NSO. Dit was leerzaam en prettig. De steun van de collegae van onze dienst en een speciaal plaatsje hebben 'die lui' van OSINT en CLASSINT en Marcel die me heeft weggebracht en opgehaald. De leerschool die Marine heet gedurende de gehele periode. Natuurlijk waren er mindere momenten. Tja, dat is onvermijdelijk en soms noodzakelijk.

Bijna veertig jaar geleden was er een matroos 2e klasse, radio afstandspeiler der 2e klasse van de Navigatie Gevechtsinformatie Dienst, die overstapte naar de Koninklijke Landmacht en nu in de gelegenheid was om terug te keren op een schip op het einde van zijn diensttijd. De cirkel is rond en ik heb geen moment spijt van de genomen beslissingen in deze periode. Het was goed en binnenkort ga ik met FLO. De haas vertrekt zoals hij is gekomen, stilletjes.

Het gaat u allen goed en bedankt!" ■

INGELICHT

Personeelskatern

Terwijl veel MIVD'ers tijdens de feestdagen gezellig thuis zijn, zijn er ook die gewoon moeten werken. HNIC Kabul viert kerst ver weg van familie en vrienden. Het kerstgevoel komt langzaam op gang. "Het blijft toch een beetje surrogaat."

"Vanaf begin december, als Sinterklaas nog in Nederland is, wordt in NIC-village op HQ-ISAF in Kabul de eerste kerstverlichting al opgehangen. Dit voorbeeld wordt al snel gevolgd door diverse andere landen. Uit solidariteit met Sinterklaas, en vanwege het feit dat onze kerstverlichting nog niet is gearriveerd, volgen wij Nederlanders pas enige tijd later.

Verrassend genoeg is NIC-village ook de enige plaats binnen HQ-ISAF waar überhaupt kerstverlichting buiten komt te hangen. Verder zie je door de ramen wel overal kerstbomen en andere kerstversiering.

Ondanks deze uiterlijke verschijnselen van kerst wil het echte kerstgevoel niet gemakkelijk doorbreken. Ook de aankondigingen van de Aalmoezenier over een speciaal kerstprogramma, met een kerstmis, een levende kerststal, een kerstdiner, een spelletjesmiddag en de onvermijdelijke tranentrekken-de kerstfilm, bevorderen niet echt het kerstgevoel.

Maar ere wie ere toekomt, achteraf is de aalmoezenier er toch in geslaagd om het kerstgevoel dicht te benaderen. En dat terwijl er beperkte mogelijkheden zijn voor kerst in een ver land en met familie, vrienden en bekenden op grote afstand.

Allereerst is er op kerstavond de traditionele kerstmis waarvoor ook het ambassadeper-

Werken

soneel uit de stad is uitgenodigd. In een sfeervolle dienst, bijgewoond door zo'n tachtig Nederlanders, ontbreken het kerstverhaal en kerstliederen, live begeleid door twee gitaristen, natuurlijk niet. Aansluitend aan de dienst is er koffie en gebak en tijd genoeg om nog na te praten.

Eerste kerstdag beginnen de feestelijkheden met een uitgebreide kerstlunch in de *Dining Facility* (DFAC). Het heet dan wel een kerst-

lunch, maar het is goed vergelijkbaar met een traditioneel Amerikaans kerstdiner, inclusief kalkoen. De spelletjesmiddag valt een beetje in het water, omdat er toch wel veel mensen gewoon aan het werk moeten.

Maar dan is het tijd voor het avondeten: een waar kerstdiner, terwijl de lunch eigenlijk nog niet helemaal is verteerd. Het is dus net als thuis: een feest van eten. Maar wel zonder

drinken, afwassen en opruimen.

Gelukkig ligt er na het kerstdiner nog een heleboel achterstallig werk op ons te wachten, zodat we ons niet hoeven te bemoeien met het avondprogramma. Aan

AMO OPS

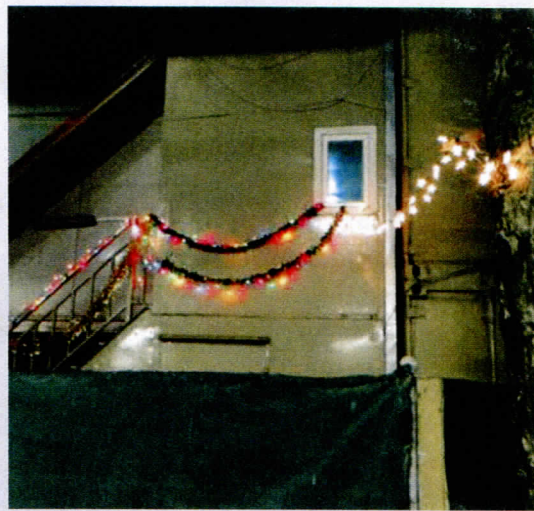
Het operatiecentrum is vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week bemand. Dus ook tijdens de feestdagen. Rik en Emiel* hebben op een van de kerstdagen gewerkt.

"Het is eigenlijk een dag als andere dagen", zegt Rik. "Qua werk verandert er niet veel. We hebben een normale dienst gedraaid. Nu dus ook." Emiel: "We zijn het gewend om in het weekend te werken, of op andere bijzondere dagen. Wij hebben dan gewoon op een andere dag weekend. Als je op deze baan solliciteert, weet je dat. En het scheelt misschien dat ik niet veel met kerst heb. Op oudejaarsavond werken vind ik bijvoorbeeld minder leuk."

Was er dan helemaal niets feestelijks aan deze dag? "Wat erg leuk was, is dat we werden gebeld door de secretaresses van de directeur en de plaatsvervangend directeur. Ook kwam ons afdelingshoofd op bezoek. Dat ze beseffen dat wij gewoon werken, vind ik belangrijk", zegt Erik. "Daarnaast kregen we extra budget om lekker eten in te slaan. Normaal gesproken maken we altijd zelf onze maaltijd klaar in de keuken. Nu hebben we tijdens de dienstoverdracht met elkaar gegourmet." ■

* Namen zijn gefingeerd

tijdens de feestdagen...

het einde van de avond kijken we op het NIC 'thuis' een film.

Gewone dag

Tweede kerstdag is een begrip dat maar weinig landen kennen. Voor heel veel mensen is het dan ook een 'gewone' dag. In het inzetgebied dus automatisch ook een werkdag.

Wel heeft het NSE voor alle Nederlanders op deze dag een kerstdiner gepland. En als kerstcadeautje mag iedereen, voorafgaande aan het

Radiokamer NSO

De interceptors van de NSO in Eibergen kunnen meepraten over werken tijdens de feestdagen. Henk heeft tijdens de jaarwisseling 's nachts gewerkt en Jan op Nieuwjaarsdag. "We konden zelf aangeven welke van de feestdagen we wilden werken", geeft Jan aan. "Met elkaar kwamen we er wel uit wie welke dienst zou draaien. Wat dat betreft is de collegialiteit goed." Henk wilde juist met kerst thuis zijn en heeft ingetekend voor oudejaarsavond. "Door wisseling van de wacht en reistijd, zouden er twee ploegen niets aan de feestavond hebben: degene die de dienst overdraagt en degene die de dienst overneemt. Dus ook dat hebben we collegiaal opgelost. Ik ben eerder begonnen, zodat mijn collega mooi op tijd thuis kon zijn." Hij vond het wel raar om op deze feestavond door Eibergen te rijden en door de ramen heen de feestelijkheden in de huizen te zien. "En om twaalf uur kijk je richting Eibergen en zie je wat vuurwerk. Dat is het. Maar ach, je weet het van te voren en bent er aan gewend. Natuurlijk zou ik liever thuis zijn. Maar het heeft ook een voordeel: als ik 's morgens uit de nachtdienst kom, ben ik wakkerder dan heel Nederland..."

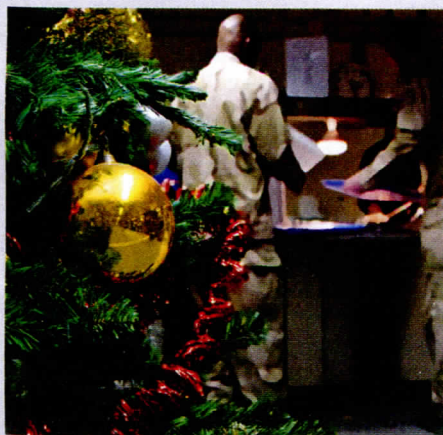
diner, zijn tweede Mexicaanse griepvaccinatiescoren.

Het kerstdiner bestaat deze keer uit de reguliere maaltijd, zoals die voor iedereen bij het buffet te verkrijgen is, maar dan met alle Nederlanders bij elkaar in een gereserveerd deel van de eetzaal. Na het kerstdiner is er de traditionele tranentrekker, maar in verband met andere zaken de (Inter)

Nationale Veiligheid aangaande, hebben wij ons hieraan kunnen onttrekken.

Surrogaat

Je kunt nog zo graag willen, en nog zo je best doen, maar het blijft surrogaat. Kerst vier je thuis, met familie, vrienden en bekenden." ■

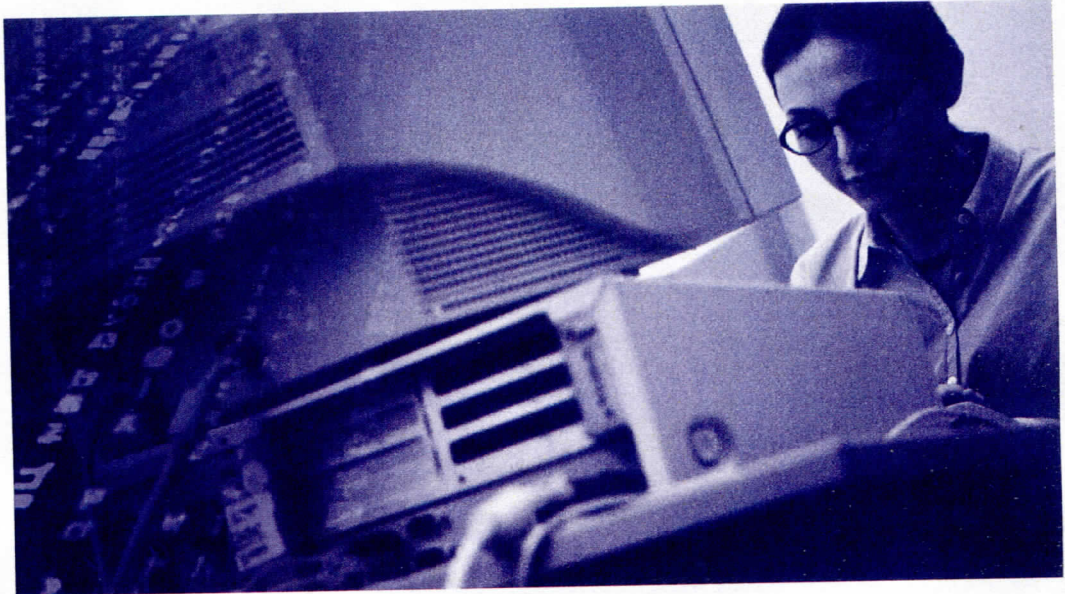

ATLAS wordt Secure Werkplek

'BEHOEFTE STELLEN IN PLAATS VAN STUREN'

ATLAS, het hoofdwapensysteem van de MIVD, staat model voor de ontwikkeling van de Secure Werkplek Defensie. Defensie beschikt op dit moment nog over een veelvoud aan hooggerubriceerde netwerken die niet met elkaar zijn verbonden. Dit bemoeilijkt de onderlinge communicatie en de uitwisseling van informatie. Daar moet verandering in komen.

Eén gestandaardiseerde technische infrastructuur, waar hooggerubriceerde informatie kan worden uitgewisseld. Dat is de bedoeling van de Secure Werkplek Defensie (SWD). Naast het bevorderen van onderlinge communicatie, is één gestandaardiseerde technische infrastructuur in het beheer een stuk goedkoper dan meerdere, niet gestandaardiseerde, netwerken.

De Directie Informatie en Organisatie (DIO), IVENT en de MIVD hebben in een gezamenlijk overleg tot dit hooggerubriceerde netwerk besloten. Door DIO wordt een overkoepelend plan opgesteld, waarin alle activiteiten worden opgesomd die uiteindelijk moeten leiden tot de Dienst SWD voor alle gebruikers binnen Defensie. Deze dienst zal uiteindelijk worden geleverd door IVENT. Het gehele traject zal enkele jaren in beslag nemen.

Hergebruik

Bij de ontwikkeling van deze nieuwe technische infrastructuur is niet gekozen voor een totaal nieuwe ontwikkeling, maar is vooral gekeken

wat er op dit terrein al beschikbaar is binnen Defensie. De MIVD heeft twee jaar geleden haar technische infrastructuur nagenoeg geheel vernieuwd. Hergebruik van de architectuur van ATLAS is dus een logische stap om de ontwikkeling van SWD niet alleen sneller, maar ook goedkoper te kunnen laten plaatsvinden.

Om er zeker van te zijn dat de ATLAS-architectuur honderd procent veilig is voor zowel de MIVD als de operationele eenheden die worden aangesloten, wordt ATLAS versneld geaccrediteerd door de Beveiligingsautoriteit. Hiertoe is binnen de MIVD het project STAM (Stabilisatie ATLAS MIVD) verantwoordelijk. Dit project zal het komende jaar een groot aantal extra verbeteringen doorvoeren op het gebied van beveiliging.

Het project heeft tevens tot doel kennis over ATLAS aan IVENT over te dragen. Zij dienen immers de nieuwe SWD-architectuur te ontwikkelen voor geheel Defensie. Daarna is de weg vrij om begin 2011 de medewerkers van de Directie Operaties (DOPS) als eerste aan te sluiten op ATLAS. De overige operationele eenheden zullen daarna één voor één volgen.

Sturing overnemen

Door het medegebruik van ATLAS, straks SWD genaamd, verandert er uiteindelijk ook het een en ander in de besturing van deze technische infrastructuur. De DIO is beleidsverantwoordelijke van de infrastructuur van Defensie en zal dus de sturing overnemen van alle zelfstandige eenheden met hun eigen

infrastructuur. Zij stellen daar de benodigde fondsen voor beschikbaar. De MIVD raakt dus de zelfstandigheid ten aanzien van de onderliggende techniek kwijt. Ten aanzien van de informatiesystemen die de MIVD in gebruik heeft, blijft zij nog wel zelf verantwoordelijk. Immers, deze informatiesystemen zijn ondersteunend aan het inlichtingenproces, waar D-MIVD zelf de beleidsverantwoordelijke voor is. Het voordeel van een gezamenlijke infrastructuur is dat het straks mogelijk is veilig en eenvoudig met operationele collega's binnen SWD te communiceren. Een vervolgstap zou kunnen zijn dat er tevens veilige koppelingen worden ontwikkeld en geïmplementeerd met andere gerubriceerde netwerken (b.v. NATO). Omdat de MIVD over enige tijd de

Om er zeker van te zijn dat de ATLAS-architectuur ook voor operationele collega's honderd procent veilig is, wordt het versneld geaccrediteerd

zeggenschap over ATLAS kwijtraakt, wordt het van belang dat de MIVD in staat is om haar behoeften ten aanzien van gewenste nieuwe functionaliteiten goed te verwoorden en kan bewaken dat de beloofde dienst ook wordt geleverd. Hiertoe zal een vraag-organisatie binnen de MIVD worden ingericht. De taken van een dergelijke organisatie zullen zich richten op informatiemanagement, beheermanagement (informatie-analyse), contract- en *servicelevel-management*, functioneel beheer en projectleiding van eigen projecten. Op dit moment zijn binnen de MIVD

Een vervolgstap zou veilige koppelingen met andere netwerken zijn

dergelijke rollen wel benoemd, maar ontbreekt het nog aan voldoende structuur om de beschikbare kennis en ervaring optimaal te kunnen benutten. Het project *Governance* binnen de MIVD moet hiertoe dit jaar voorstellen doen ter verbetering.

Kolonel Arnold van den Burg, projectdirecteur van de MIVD: "Er wordt wel eens gezegd dat niet alle veranderingen een verbetering zijn. Dat geldt niet voor deze verandering. Door binnen Defensie de krachten te bundelen kunnen onze behoeften sneller en tegen een lager budget worden geïmplementeerd. Hierdoor zijn we straks als Dienst nog beter in staat onze producten tijdig en veilig aan onze klanten te leveren." ■

Communicatie

Communicatie is o zo belangrijk. Ook de MC is ervan doordrongen dat communicatie een essentiële rol speelt in alle menselijke verhoudingen, en dus ook op de werkvloer. Het rapport van de heer Lutken heeft nogmaals duidelijk gemaakt dat communicatie op alle fronten essentieel is. Als MC willen wij ons graag inzetten om de communicatie met onze achterban te verbeteren. Iedere input van onze achterban is (ook) hieromtrent van harte welkom.

Zonder zorgvuldige communicatie kunnen ook goedbedoelde maatregelen bij anderen in het verkeerde keelgat schieten. Een voorbeeld hiervan achten wij de recente Order van Blijvende Aard over de Persoonlijke Veiligheid. De datum van publicatie, vlak vóór de kerstvakantie, was enigszins ongelukkig. Bovendien werd (in onze visie) onvoldoende toelichting en uitleg gegeven over de overwegingen die tot deze Order hebben geleid. Het is de MC duidelijk wat de redenen zijn die tot deze Order hebben geleid, maar een aanvullende toelichting zal tot een breder draagvlak leiden.

De afgelopen periode heeft de MC gewerkt aan een advies over de voorgenomen reorgani-

satie van de Afdeling Contralichtingen en Veiligheid. Gezien de doelstelling van medezeggenschap zal daarbij het belang van het personeel in de breedste zin van het woord voorop staan. Wij onderschrijven het belang van transparantie in het proces en de vorming van een afdeling die haar belangrijke taken in de Defensie-organisatie naar behoren kan vervullen, en wij zullen ons inzetten voor een adequate begeleiding van de betrokken mensen.

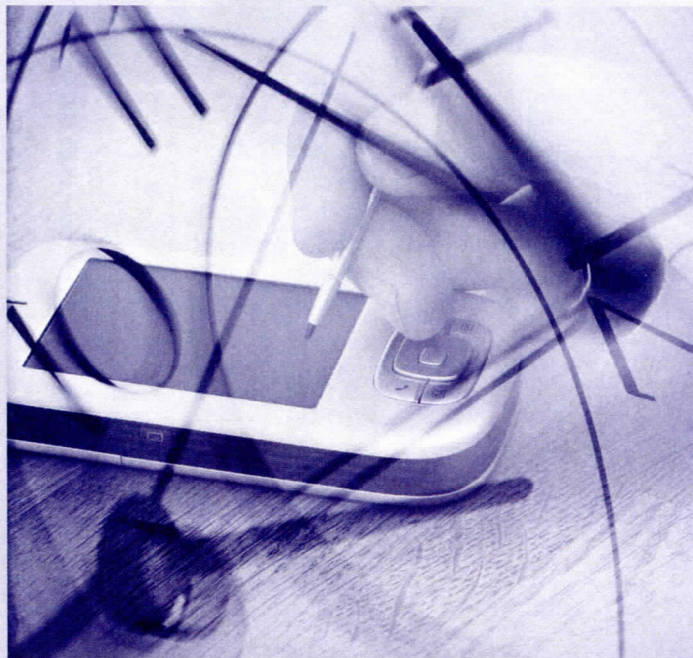
Wij willen uw belangen behartigen en u zult ongetwijfeld van ons blijven horen. Wij willen echter ook graag van u blijven horen. Communicatie is en blijft een *must!* ■

Kick-off Principal Toolbox

Op een eenduidige manier projecten starten, aansturen, uitvoeren en erover verantwoording afleggen. Dat is de bedoeling van werken volgens de Prince2-methode, ondersteund door de Principal Toolbox. Werken volgens deze methode is niet nieuw binnen de MIVD. De ondersteunende tool wel. Op 15 februari werd daarom de aftrap gegeven voor het werken met de Toolbox.

Elk project dat binnen de MIVD wordt gestart, moet worden beheerd met behulp van de Principal Toolbox. Dit is in lijn met het Defensiebeleid. De MIVD gaat deze werkwijze nu ook volgen. Voordelen hiervan zijn onder meer een grotere transparantie zowel binnen als buiten onze dienst ten aanzien van voortgang, eenduidige verantwoording door projectleiders met

behulp van standaardrapportages en betere samenwerking door de concentratie van de projectgegevens.

In de Principal Toolbox zijn de vaste faseringen opgenomen die de Prin-

ce2 projectmanagementmethodiek voorschrijft. Binnen deze faseringen worden de op te leveren producten opgenomen. Deze producten worden vervolgens gekoppeld aan een medewerker die verantwoordelijk

wordt voor de oplevering van dit product. Hierdoor krijgt de projectmanager beter grip op zijn project.

Betere keuzes

De status van het project, c.q. de fasen en de op te leveren producten zijn, bij goed gebruik van de toolbox, altijd *realtime* inzichtelijk voor alle projectmedewerkers en hun opdrachtgever. Deze transparantie draagt bij aan een betere beheersing van alle projecten die er binnen de MIVD lopen. Het stelt de dienstleiding in staat om op basis van feiten betere keuzes te maken indien er zich onverwachte afwijkingen voordoen. In *control* komen is dus het hogere doel dat hiermee wordt nagestreeft.

Om te leren werken met de Toolbox, wordt er door Dienstencentrum Ondersteuning Projectvoering (DCOP) een opleiding gegeven. Deze opleiding is bedoeld voor projectleiders en betrokkenen bij projecten. Aanmelden kan door een mail te sturen naar Kolonel Arnold van der Burg. ■

Beveiligingslanddag 2010

Op 26 maart 2010 vindt voor de vierde keer de beveiligingslanddag plaats. Deze dag op het Marine Evenementencentrum in Amsterdam zal gaan over de jongste ontwikkelingen op het gebied van beveiliging. Ook wordt er een beeld geschetst van de nieuwste bedreigingen.

Een van de sprekers is een vertegenwoordiger van de NCTB. Hij zal vertellen hoe dreigingen tegen personen en objecten worden vertaald in concrete beveiligingsmaatregelen. Daarnaast zijn er diverse demonstraties, waaronder één van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB), die een inzicht geven in het brede spectrum van beveiliging.

Datum: 26 maart 2010

Locatie: Kattenburgerstraat 7, Amsterdam

Aanvang: Tussen 09.00 en 09.30 uur

Afsluiting: Rond half 4 zal deze dag worden afgesloten met een borrel

Programma: Na vaststelling programma zal dit bekend worden gesteld op het intranet

Opgeven: Bij uw eigen Beveiligingscoördinator. ■

Ingelicht in oude huisstijl

De nieuwe Rijkshuisstijl is volop in gebruik. Het blauwe lint met de witte leeuw. Nieuw lettertype en ga zo maar door. Ingelicht is echter nog in de oude huisstijl verschenen. Waarom? Omdat er binnen Defensie is afgesproken dat alle bladen tegelijkertijd overgaan op de nieuwe huisstijl. En dat is als de reorganisatie van de directie Voorlichting en Communicatie is afgerond. Tot die tijd blijft Ingelicht dus oud en vertrouwd. ■

Bepakt en bezakt op pad...

met een camera

Ieder minuscule stukje van de vleugel van de libelle is zichtbaar. Niet omdat de foto zo is uitvergroot, maar omdat Roel een macrolens op zijn camera heeft. Resultaat: voorwerpen zijn levensgroot of zelfs nog groter.

Dene keer zitten de insecten niet stil en is de kans op een mooie foto snel verkeken. De andere keer is landschap plus lichtval perfect, maar zit hij in de auto en heeft hij geen mogelijkheid een foto te maken. Het leven van een hobbyfotograaf gaat niet over rozen... "Geduld. Je moet veel geduld hebben", lacht Roel. "En soms heb je gewoon geluk." Hij vertelt over een vlinderexcursie. "Iemand riep: 'Kijk daar!' Ik draaide me om en maakte meteen een foto. Toen ik thuis het resultaat bekeek, bleek het een erg mooie foto te zijn."

Het specialisme van Roel is macrofotografie. Oftewel: ver inzoomen. Dat betekent dat het beeld, zoals het op de beeldsensor of chip staat, levensgroot of zelfs groter is. Het raamwerk

van de vleugels van een libelle. De harige poten van een vlieg. Het stuifmeel in de kelk van een tulp. Hoe klein ook, het is allemaal duidelijk te zien.

Op zijn 11e kreeg de beveiligingsman zijn eerste camera. Een Kodak Retina 1B om precies te zijn. In de donkere kamer bij zijn grootouders op zolder leerde hij zijn eigen foto's ontwikkelen.

Tegenwoordig komt er bij het afdrukken van digitale foto's geen doka meer aan te pas. Voor Roel heeft het digitale tijdperk een flink aantal voordelen: "Mijn computer werd opeens een donkere kamer. En nu kan ik, in tegenstelling tot de doka bij mijn grootouders, ook in kleur ontwikkelen. Daarnaast is digitaal fotograferen een stuk goedkoper." Als hobbyist is het erg kostbaar om talloze rolletjes vol te schieten voor die ene mooie plaat. "Met een digitale camera kan ik eindeloos schieten. En experimenteren. Kijken wat er gebeurd als je de belichting anders regelt. Of een andere sluitertijd neemt. Want als er dan van de honderd foto's maar eentje echt mooi is, vind ik dat niet zo erg."

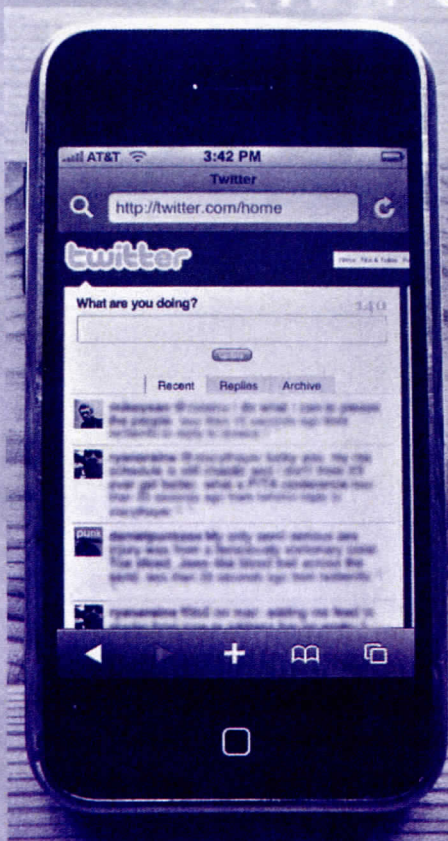
Vooral voor macrofotografie is dat belangrijk. De kans dat een foto onscherp is, is namelijk erg groot. "Voor macro is veel licht nodig, omdat je de lensopening klein houdt om scherptediepte te krijgen. Bij een kleine opening is dus veel licht nodig, dat kun je oplossen door met een statief te werken of speciale flitsers te gebruiken."

Een aantal juwelen heeft hij zeker gemaakt. Maar wat zijn mooiste foto is? Dat kan hij niet zeggen. Voorlopig zal hij er nog vaak op uit trekken, bepakt en bezakt met zo'n vijftien kilo aan apparatuur. ■

Zoekmachine(s)

Google (<http://www.google.com>) heeft onlangs *real-time* zoeken geïntroduceerd. De trend van 2008 was *integrated search* ook wel *federated search* genoemd, waarbij zoekresultaten werden geput uit diverse databases (*maps, news, pictures*). Deze werden gepresenteerd in één zoeklijst. Eind vorig jaar werden in de zoekresultaten *real-time updates* getoond van enkele bekende sociale netwerken zoals Facebook en Twitter.

Door: Arno H.P. Reuser

Start Google, doe een zoekactie waarvan u vermoedt dat er nogal wat over getwitterd wordt, zoals 'Haïti', en klik in de statusbalk (vlak onder de zoekbox) op *show options*. In de nieuwe kolom die dan wordt geopend klikt u op *latest*, en als u geluk heeft ziet u enkele Twitter-resultaten die boven-

dien automatisch worden bijgewerkt.

Nu we het toch over Twitter hebben (<http://www.twitter.com>): die dienst heeft momenteel ongeveer 75 miljoen leden met een groei van zo'n 6.2 miljoen per maand. Twitter is een soort microblogging site waar gebruikers berichten kunnen achterlaten van niet meer dan 140 karakters. Gebruikers kunnen elkaar 'volgen' en zo op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen van bepaalde onderwerpen of gewoon volgen wat iemand doet. Bent u onder de indruk van dit soort aantallen en denkt u nu iets belangrijks te missen?

Waarschijnlijk heeft u gelijk; u herinnert zich nog Moldavië en de Twitter-revolutie aldaar.¹ Of de gebeurtenissen in Teheran een half jaar terug, bijna *live* te volgen op Twitter, waar demonstranten elkaar via Twitter en de mobiele telefoon op de hoogte hielden van de verblijfplaats van de oproerpolitie. Ook deelden zij tips om niet gevolgd te kunnen

worden via je mobiel. Een account aanmaken is gratis en snel, maar misschien wilt u eerst de kat uit de boom kijken via Google.

Volgers

Denkt u nog steeds iets belangrijks te missen bij Twitter? Het grootste deel van de leden maakt er zelden of nooit gebruik van. In de maand december heeft slechts zeventien procent één bericht verstuurd; tachtig procent van de leden heeft in totaal minder dan tien berichten verstuurd; vijfentwintig procent van de leden heeft geen enkele 'volger'.² Maar goed, er blijven nog altijd zo'n twintig procent actievelingen, hetgeen gelijk is aan circa vijftien miljoen mensen. ■

¹ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8018017.stm> Moldavië's 'Twitter revolutionary' speaks out. 25Apr09

² <http://themetricsystem.rjmetrics.com/2010/01/26/new-data-on-twiters-users-and-engagement/> New Data on Twitter's Users and Engagement.